
Thất nghiệp lan tràn

Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng

Nền kinh tế Hoa Kỳ hiện được coi như trên đường hồi phục với hệ thống ngân hàng, tín dụng không còn ở trong trạng thái rơi tự do như trước. Chương trình kích thích kinh tế hơn 700 tỷ Mỹ Kim của Obama đưa ra hồi đầu năm tuy mới chỉ chi tiêu ra có hơn 10%, nhưng cũng đã bắt đầu có tác dụng. Thị trường chứng khoán đã tăng lên 50% kể từ tháng 3 đầu năm, chứng tỏ các nhà đầu tư lạc quan hơn cho triển vọng kinh tế của Hoa Kỳ.

Tuy thế điều quan trọng nhất cho người dân là công ăn việc làm vẫn chưa thấy có tiến triển gì, trái lại nạn thất nghiệp theo thống kê mới nhất lại còn lan tràn hơn trước. Tỷ lệ thất nghiệp của tháng 8 đã tăng lên từ 9.4% tháng trước lên thành 9.7%, mấp mé con số 10%, nhiều nhà kinh tế gia cho rằng Hoa Kỳ sẽ vượt qua mức này và sẽ ở trong trạng thái thất nghiệp cao độ triển miên ít ra cho đến cuối năm sau. Tháng 8 vừa qua, Hoa Kỳ đã mất thêm 216,000 công việc, giảm đi so với con số công việc mất đi tháng trước là 276,000, nhưng là tháng thứ 20 nền kinh tế Hoa Kỳ đã mất đi công việc thay vì phải tăng lên.

Kể từ tháng 12, năm 2007 là lúc suy thoái kinh tế bắt đầu, tổng cộng chung con số công việc bị mất đi là 6.7 triệu. Điều tệ hại là tuy hai tháng gần đây con số người bị mất việc chỉ hơn 200,000 người so với hồi đầu năm, mỗi tháng gần 700,000 người bị cho nghỉ việc, nhưng một khi bị mất việc, người dân thất nghiệp không kiếm nổi việc làm mới. Ngoài ra phần lớn những nhân công còn công việc đều bị cắt giảm giờ làm, lương xuống, hay bị cho làm bán thời gian. Nếu kể chung cả những người bị cắt giờ hay bị hãng xuống bắt phải làm bán thời gian, tỷ lệ thiếu việc làm không phải là 9.7% nhưng là 16.8%, một con số kinh hoàng kể từ thời Đệ Nhị Thế Chiến đến giờ.

Nạn thất nghiệp tiếp tục tăng lên và kéo dài lâu sẽ làm cho nền kinh tế khó hồi phục. Lý do là khi dân thất nghiệp nhiều, mức tiêu thụ giảm

xuống nhiều. Người mất việc không dám tiêu là chuyện đương nhiên, nhưng những người còn công việc cũng sợ hãi cho tương lai khi thấy công ăn việc làm bấp bênh, không dám tiêu xài. Mức để dành của dân Mỹ mấy năm trước là zero, nay đã tăng lên 6%. Khi dân Mỹ để dành không dám tiêu, mức tiêu thụ giảm đi nhiều sẽ làm kinh tế chậm lại vì mức tiêu thụ chiếm đến hơn 70% tổng sản lượng quốc gia. Hơn nữa, khi dân Mỹ không dám tiêu, hàng hóa nhập cảng từ các nước khác sẽ suy giảm nhiều, nền kinh tế toàn cầu hồi phục lại cũng còn lâu vì sự tiêu thụ của dân Mỹ vốn là đầu tàu kéo cho cả nền kinh tế thế giới.

Những kích thích kinh tế của chính quyền Obama như xây cất cầu cống, đường xá, giúp đỡ các kỹ nghệ xe hơi bằng chương trình cho tiền lên đến 4,000 đô la để đổi xe cũ ăn xăng nhiều lấy xe mới, cho tax credit những người mua nhà lần đầu tiên... đã giúp cho kinh tế tương đối đỡ suy thoái hơn chút ít. Tuy nhiên một khi những chương trình này chấm dứt, nền kinh tế sẽ yếu kém trở lại. Vì thế với nạn thất nghiệp tăng cao và tiếp tục lan tràn và không thấy hy vọng hồi phục kinh tế nào hiển hiện trong tương lai gần, nhiều phần kinh tế sẽ đi xuống trở lại. Điều khó khăn cho chính quyền Obama là nếu kinh tế lên được một chút rồi lại rơi tự do trở lại, những biện pháp kích thích kinh tế không có hiệu quả nhiều, khó mà tăng thêm tiền để cứu kinh tế như hồi đầu năm tung ra hơn 700 tỷ. Lý do là ngân sách của Hoa Kỳ đã thâm thủng quá nhiều, dự tính sẽ thành 9 trillion trong 10 năm đến, chính phủ Obama không còn tiền nữa để làm một cuộc kích thích kinh tế lần thứ hai!

Mức thâm thủng ngân sách của Hoa Kỳ cho năm 2009 được coi như kỷ lục ở mức thiếu hụt là 1.6 trillion. Điều đó có nghĩa cho năm 2009, chính phủ Hoa Kỳ chi ra 3.7 trillion, trong khi thu vào được có 2.1 trillion. Mức thiếu hụt chưa bao giờ nhiều như vậy đã làm Hoa Kỳ phải lạy lục Trung Hoa để xử này tiếp tục tài trợ bằng cách mua Treasury bonds của Hoa Kỳ. Trước kia Nhật và Saudi Arabia là hai quốc gia chủ nợ của

Hoa Kỳ, tài trợ cho con nợ tiêu xài quá tay là Hoa Kỳ bằng cách Hoa Kỳ bán ra bao nhiêu công khổ phiếu Treasury bonds, hai xứ này mua hết, Nhưng những năm gần đây, Trung Hoa đã qua mặt để bây giờ trở thành chủ nợ nặng ký nhất, giữ tới hơn 1 trillion Mỹ Kim giấy nợ của Hoa Kỳ.

Điều này đã làm cho Trung Hoa lên mặt và có thể áp lực được Hoa Kỳ trên nhiều phương diện chính trị, ngoại giao... Mấy tháng trước đây, khi các viên chức của Trung Hoa than phiền là Trung Hoa mua quá nhiều giấy nợ của Hoa Kỳ, nghĩ đến việc giảm thiểu và đề nghị dùng tiền tệ khác thay vì Mỹ Kim, bộ trưởng tài chính Tim Geithner đã phải trấn an là giấy nợ của Hoa Kỳ bảo đảm, không sợ bị quịt. Lãi xuất tại Hoa Kỳ trong mấy ngày đó tăng vọt vì các nhà đầu tư sợ rằng Trung Hoa không mua giấy nợ của Hoa Kỳ nữa, các Treasury bonds sẽ mất giá trị và làm lãi xuất phải tăng. Chỉ đến khi Trung Hoa cải chính là vẫn mua giấy nợ của Hoa Kỳ tiếp tục, không có gì thay đổi, chính quyền Hoa Kỳ mới thở phào và thị trường Wall Street mới yên trở lại!

Thực sự Trung Hoa không có cách nào khác là phải mua giấy nợ Treasury bonds của Hoa Kỳ bằng tiền thặng dư do mậu dịch kiếm được. Vì nếu không tiếp tục mua, Hoa Kỳ sẽ vỡ nợ, cho phá giá đồng đô la, giá trị của các giấy nợ tích trữ từ hai ba chục năm nay sẽ mất đi hơn nữa, hay nếu làm gặng quá, chính quyền Hoa Kỳ có thể cho quít luôn. Ngoài ra Trung Hoa phát triển kinh tế nhờ xuất cảng sang Hoa Kỳ, nếu để Hoa Kỳ vỡ nợ, sẽ không còn chỗ để bán đồ, kinh tế sẽ rơi vào vực thẳm ngay. Vì thế mặc dù Hoa Kỳ là con nợ, nhưng chủ nợ Trung Hoa cho vay nhiều quá rồi, biết là đổ tiền vào túi lũng, sẽ có ngày mất cả chì lẫn chài, vẫn không thể làm khác hơn được là cho vay tiếp!

Điều nguy hiểm là với đà thâm thủng của ngân sách Hoa Kỳ như hiện tại và mức nợ tổng cộng từ bao nhiêu năm nay đã lên đến mức 7.6 trillion, hơn 50% của tổng sản lượng quốc gia, còn tiếp tục tăng nữa, sẽ đến lúc Hoa Kỳ phải tuyên bố vỡ nợ hay các quốc gia Trung Hoa, Nhật hay Saudi

Arabia không chịu nổi phải ngưng chuyện cho vay tiếp. Lúc đó kinh tế toàn cầu sẽ rơi vào khủng hoảng còn ghê gớm hơn cuộc đại suy thoái 2008 vừa qua. Việc ngân sách thâm thủng lên đến mức khủng khiếp như hiện tại và vẫn chưa thấy có dấu hiệu ảnh hưởng gì, không có nghĩa những tác động nguy hiểm của nó không xảy ra. Cũng giống như vụ quả bóng địa ốc vừa qua, mặc dù giá nhà cửa lên đến mức phi lý và việc cho vay mua nhà trở thành điều khôi hài, trong hai ba năm đầu, mọi người vẫn cho là không sao, cứ tiếp tục cuộc vui, làm giàu hay vay nợ bằng home equity để tiêu xài thả dàn. Đến lúc quả bóng vỡ tung, ai cũng nói không thấy trước được!

Việc thâm thủng ngân sách của chính phủ Hoa Kỳ cũng có thể ví như quả bóng địa ốc vừa qua. Bây giờ chưa thấy ảnh hưởng gì, nhưng sẽ đến lúc căng phồng quá, quả bóng ngân sách sẽ vỡ tan. Lúc đó sẽ là một cuộc đại khủng hoảng khác. Vì chính phủ Hoa Kỳ sẽ phải cho phá giá đô la, tiền sẽ chỉ còn giá trị một nửa hay ít hơn nữa. Lạm phát sẽ thành phi mã vì không còn ai tin tưởng giá trị của Mỹ Kim, vàng sẽ thành ba, bốn ngàn một lượng, dầu sẽ tăng lên bốn, năm trăm một thùng, đồ xăng sẽ mất 10-20 đô la một gallon như chơi! Kinh tế toàn cầu sẽ đi vào khủng hoảng kinh hoàng ngay!

Tóm lại, việc hồi phục kinh tế của Hoa Kỳ và toàn cầu chưa phải là đã thuận buồm xuôi gió. Với mức thất nghiệp tăng cao lan tràn, kinh tế còn phải vài năm trước khi lên trở lại. Nhiều phần sẽ có một cuộc đi xuống khác gọi là double dip recession, trước khi kinh tế leo lên được. Đây là chứa kể đe dọa của thâm thủng ngân sách như lưỡi gươm Damocles treo trên đầu, bất cứ lúc nào cũng có thể rơi xuống! Vận số của quốc gia Hoa Kỳ từ nay có lẽ sẽ là hết cuộc khủng hoảng này, nối tiếp bằng khủng hoảng khác, không bao giờ ngơi. Như vận số của các đế quốc đã tàn lụi trong lịch sử trước đây, hết chuyện không may này đến không may khác, nguy cơ này đến nguy cơ khác, cho đến ngày Babylon, Persia,

La Mã... cũng chỉ còn là vang bóng của một thời!

Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng
www.nguyendinhphung.com